

Miltä näyttää yritysvastuu eteläpohjalaisissa yrityksissä?

7.3.2023

SeAMK selvitti Etelä-Pohjanmaan yritysten näkemyksiä yritysvastuusta osana GreenGrow-hanketta. Selvitystä varten haastateltiin 21 eteläpohjalaista pk-yritystä toukokuun 2022 – helmikuun 2023 aikana.

Lyhyesti määriteltynä yritysvastuu tarkoittaa yrityksen vastuita ympäröivää yhteiskuntaa kohtaan. Yritysvastuu alkaa siitä, mihin lainsäädäntö päättyy, eli yritysvastuulla tarkoitetaan nimenomaisesti yritysten vapaaehtoisia, lain vaatimukset ylittäviä toimia. Yritysvastuuta vastaavana käsitteenä voidaan myös puhua yrityksen yhteiskuntavastuusta tai vastuullisesta liiketoiminnasta. Yleensä yritysvastuun katsotaan sisältävän kolme osa-aluetta: sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristövastuun. SeAMKin GreenGrow-hankkeessa toteutetussa haastattelututkimuksessa keskityttiin näistä osa-alueista sosiaaliseen ja ympäristövastuuseen. On kuitenkin hyvä huomioida, että osa-alueet linkittyvät toisiinsa, eikä niiden tarkka rajaaminen toisistaan ole täysin mahdollista.

Haastatteluissa haluttiin ensinnäkin selvittää, mitä yritysvastuu tarkoittaa eteläpohjalaisille pk-yrittäjille. Haastatteluista käy ilmi, että eteläpohjalaiset yrittäjät ovat hyvin lainkuuliaista kansaa. Monet haastatellut yritykset mieltävät ensisijaisesti vastuullisen yrityksen toimivan lakien ja asetusten mukaisesti. Yritysvastuuta peilataan siihen, että suhteet viranomaisiin ovat kunnossa ja toiminnan tulee olla läpinäkyvää. Haastatteluissa kuitenkin toistuu kommentti: ”Emme halua mennä siitä, missä aita on matalin.” Vaikka vastuullisuus nähdään ensisijaisesti lainsäädännön vaatimusten täyttämisenä, on itse toiminta ja tahtotila yrityksissä lainsäädännön vaatimukset ylittävää.

> *Me hoidetaan meidän työntekijöihin päin ja asiakkaisiin päin asiat oikein. Yritysmaailmassa on tietyt säännöt, niin se on ollut meille aina selvää, et ei mennä sieltä mistä aita on matalin, se monesti tietysti kustantaa vähän enemmän mut tulee tyytyväisyytenä vastaan.*

Työntekijöiden hyvinvointi on yritykselle kullanarvoista

> *Mulle meidän tärkein voimavara on työntekijät. […] Täällä kaikki tehdään sillä työntekijän osaamisella, ammattitaidolla ja sitoutumisella.*

Yrityksen sosiaalinen vastuu on laaja käsite, mutta sen voidaan nähdä kattavan esimerkiksi yrityksen vastuun oman henkilökuntansa hyvinvoinnista, tasa-arvosta, turvallisuudesta ja osaamisen kehittämisestä. Sosiaalinen vastuu kattaa myös yrityksen vaikutukset sitä ympäröiviin muihin ihmisiin, kuten paikalliseen yhteisöön. Sosiaalisen vastuun osalta haastattelukysymykset liittyivät osaamisen kehittämiseen, hyvinvoinnin edistämiseen ja työ- ja perhe-elämän yhdistämiseen ja erilaisuuden huomioimiseen. Lisäksi haluttiin selvittää, miten yrityksissä koetaan rooli paikallisessa yhteisössä ja yhteiskunnassa laajemmin.

Eteläpohjalaisissa pk-yrityksissä näytetään arvostavan työntekijöiden hyvinvointia. Keinot hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja parantamiseen ovat haastatelluissa pk-yrityksissä yllättävänkin yhteneväisiä. Työntekijöiden harrastamista tuetaan, ja yhteistä tekemistä järjestetään sekä päivittäisessä arjessa että yhteisten reissujen myötä. Kaiken kaikkiaan syntyy kuva, että työntekijät todella nähdään yritykselle tärkeänä voimavarana ja resurssina, josta on tärkeää pitää huolta. Osaamisen kehittämiseen on kehitetty monissa yrityksissä omia malleja, sillä suoraa koulutusta tehtäviin ei ulkopuolelta useinkaan ole saatavissa. Hyviksi ratkaisuiksi on koettu esimerkiksi erilaiset asiantuntijapolut sekä työpareina työskentely, ja kouluttautumista tuetaan. Työ- ja perhe-elämän yhdistämiseen suhtaudutaan monessa yrityksessä hyvin joustavasti, ja työaikoja pystytään järjestämään tarpeiden mukaisesti. Tärkeänä nähdään myös se, että työntekijöiden kanssa on avoin keskustelukulttuuri, ja asioista voidaan puhua suoraan puolin ja toisin.

Monet haastatellut yritykset toteuttavat sosiaalista vastuuta myös laajemmin yhteiskunnassa. Tärkeänä nähdään esimerkiksi työllistävä vaikutus pienissä kylissä ja kunnissa. Useille yrityksille on myös tärkeää sponsoroida paikallisia nuorten joukkueita ja sitä kautta olla osa paikallisen yhteisön toimintaa.

Ympäristövastuu on pieniä ja suuria tekoja

Mitä eteläpohjalaiset yrittäjät sitten ajattelevat ympäristövastuusta? Ympäristövastuulla tarkoitetaan, että yritys tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ympäristöön ja hallitsee niitä. Monet haastatellut yritykset mieltävät ympäristövastuun liittyvän ensisijaisesti jätteiden käsittelyyn ja kierrätykseen. Tämä onkin yksi ympäristövastuun ulottuvuus, jota yrityksen on usein helppo lähteä toteuttamaan omassa toiminnassaan. Myös omien toimitilojen lämmitysratkaisuja on uudistettu hyödyntämään uusiutuvaa energiaa, ja digitalisaation hyödyntäminen on useassa yrityksessä tärkeä osa ympäristövastuuta. Osa yrityksistä on myös lähtenyt miettimään ympäristövastuullisuuttaan astetta pidemmälle ja suunnitellut uusia tuotteita tai palveluita, jotka kuormittavat ympäristöä merkittävästi vähemmän kuin vanhat, vastaavat tuotteet.

> *Vihreet arvot nostaa päätään enemmän ja enemmän, niin ilman niitä on aika hankala pysyä markkinoilla. Että jos sä et oo mitään niiden eteen tehny, niin aika moni talo äänestää siinä kohtaa jaloillaan.*

Osa yrityksistä pitää selvänä, että markkinoilla ei enää ole mahdollista toimia ilman ympäristövaikutusten huomiointia. Erityisesti niille yrityksille, joilla on asiakkaina isompia yrityksiä, vastuullisuus on ollut välttämättömyys jo pitkään. Tämä on toki alasta riippuvaista, sillä toisaalta useat yrittäjät kertovat, että heidän arjessaan ei juurikaan näy kiristyviä ympäristövaatimuksia. Toisaalta monet näistäkin yrittäjistä näkevät tärkeänä ympäristövastuun huomioimisen omassa toiminnassaan.

Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että eteläpohjalaisissa pk-yrityksissä osataan huomioida yritysvastuun eri puolet. Työntekijöistä huolehtiminen on kaikissa haastatelluissa yrityksissä erityisen tärkeä vastuullisuuden osa-alue. Ympäristöasiat nostavat pikkuhiljaa päätään enemmän ja enemmän, ja yritykset tekevät sekä pieniä että suuria asioita ympäristökuormansa pienentämiseksi. Aktiivisilla ja vastuullisilla yrityksillä on elintärkeä vaikutus maakunnan elinvoimaan. Eteläpohjalaiset pk-yritykset kokevat, että heidän toiminnallaan on kaiken kaikkiaan positiivisia vaikutuksia ympäröivään yhteiskuntaansa.

Artikkeli tuotettiin osana Etelä-Pohjanmaan liiton EAKR-rahoitusta saanutta GreenGrow – pk-yrityksen vihreän ja inklusiivisen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla -hanketta. Hanke rahoitetaan REACT-EU-välineen määrärahoista osana Euroopan unionin COVID-19-pandemian johdosta toteuttamia toimia. Hankkeen tavoitteena on vauhdittaa eteläpohjalaisten pk-yritysten vihreää ja inklusiivista kasvua tukemalla yritysten TKI-toimintaa ja yhteistyöverkostoja.Tämä artikkeli on osa hankkeen tuloksia kuvaavaa sarjaa.Tutustu GreenGrow – pk-yritysten vihreän ja inklusiivisen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla -hankkeeseen täällä.

Annukka Koivuranta
asiantuntija, TKI
SeAMK

Laura Könönen
asiantuntija, TKI
SeAMK

Sanna Joensuu-Salo
tutkijayliopettaja, dosentti
SeAMK